

IZVJEŠTAJ O DJELATNOSTI SAVEZA POVIJESNIH DRUŠTAVA HRVATSKE (DANAS DRUŠTVA ZA HRVATSKU POVJESNICU) U 1990. I 1991. GODINI *

Savez povijesnih društava Hrvatske – ulazeći u svoju 44. obljetnicu djelovanja – u 1990. god. izvršio je niz značajnih poslova i zadataka, ne računajući pri tome još i djelatnost desetak svojih članica/povijesnih društava širom Hrvatske (koja djeluju i samostalno, u okviru svojih posebno dogovorenih zadataka).

1. ZNANSTVENI SKUPOVI

1. 17 – 18. 5. 1190. održani su u Zadru i Splitu "Šidakovi dani" – 2. republičko savjetovanje povjesničara Hrvatske, s temama o agrarnim odnosima i o školstvu Dalmacije u 19. stoljeću. Podneseno je 26 referata. Suorganizatori: povijesna društva Splita i Zadra te Društvo prijatelja kulturne baštine Splita, a pod pokroviteljstvom skupština općine Split i Zadar. Taj znanstveni skup održao se zahvaljujući u prvome redu aktivnostima naših uglednih članova prof. dr. I. Kampuša i prof. dr. L. Margetića.

2. 21 – 23. 6. 1990. održan je u Zagrebu i Gospiću znanstveni skup o Lici i Krbavi 1689 – 1690, a u povodu 300. obljetnice oslobođenja od Turaka. Simpozij je održan u suradnji s Razredom za društvene znanosti i Zavodom za povijesne znanosti JAZU, te Arhivom Hrvatske. Izlagala su 33 referenta: J. Adamček, M. Kurelač, D. Roksandić, M. Marković, F. Spaho, N. Moačanin, D. Karbić, J. Bratulić, M. Ivanković, Z. Horvat-M. Kruhek, P. Runje, A. Čebotarev, J. Neralić, A. Nazor-I. Kampuš, A. Vujković, A. Rukavina, B. Hrabak, M. Bogović, N. Bašnec, E. Hoško, A. Sekulić, V. Putanec, M. Lončarić, M. Bogović, D. Pavličević, L. Dobronić, M. Šmaljce, A. Mijatović. Skup je u Palači HAZU otvorio predsjednik J. Sirotković, a pozdravio i predsjednik ovoga Saveza P. Strčić. Istodobno je priređeno studijsko putovanje po Lici i Krbavi.

3. 25 – 26. 6. 1990. u Zagrebu i Rijeci održan je skup o životu i djelu hrvatskog povjesničara dr. Danila Klana. Bilo je 12 referenata: I. Karaman, P. Strčić, M. Bertoša, L. Margetić, D. Munić, R. F. Barbalić, N. Stražičić, R. Matejčić, I. J. Karpowicz, M. Sobolevski, A. Giron, J. Kaloper-Bakrač i V. Ekl. Suorganizatori su bili Arhiv Hrvatske, Savez arhivskih radnika Hrvatske, Historijski arhiv Rijeka, Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja u Rijeci te povijesna društva Rijeke i Zagreba.

---

* Rukopis Historijskog zbornika sv. XLIV god. 1991. bio je predan na tiskanje Zavodu "Ognjen Prica", Savska 31 u Zagrebu, a za tiskarske usluge bio je unaprijed isplaćen dogovoreni iznos. Međutim nakon promjene vlasništva nad tiskarom odgovorni iz nove uprave poduzeća Hrvatski tiskarski zavod izjavili su u razgovorima s glavnim urednikom Historijskog zbornika da su namirili velike dugove ranijeg poduzeća i da ne priznaju nikakva potraživanja. Rad na tiskanju HZ 1991. bio je na dulje vrijeme zaustavljen. Izbjegavajući dugi sudski spor glavni urednik je dogovorio da će se Historijski zbornik za 1991. tiskati bez ponovne naplate i smanjio predviđeni opseg za 9 tiskarskih araka. Među prilozima prebačenim u Hist. zbornik za 1992. god. bio je i ovaj izvještaj o djelatnosti društva. (I. K.)

4. Dne 19. 6. 1990. u Zagrebu je održan skup "Hrvati u Srbiji", sa 6 referenata: T. Pavlović, V. Horvat, A. Sekulić, S. Krpan, J. Lučić, D. Pavličević. Suorganizatori su bili Arhiv Hrvatske i Povijesno društvo Zagreb.

5. Dne 21. 9. 1990. u Pazinu je prireden 21. znanstveni skup "Pazinski memorijal", s temom o NOP-u Istre od 1941. do 1945. i prve godine poslijeratne izgradnje (do 1949)". Pročitano je 16 referata: M. Bogović, B. Petranović, M. Zečević, E. Milak, L. Trampuž, A. Giron, G. Labinjan, D. Tumpić, H. Buršić, V. Jurkić-Girardi, A. Miculian, D. Mandić, J. Jelinčić. Suorganizatori su bili Katedra Čakavskog sabora Pazin, Institut za novejšo zgodovino Ljubljana, Arhiv Hrvatske, Centro di ricerche storiche Rovinj itd.

6. 8 - 11. 10. 1990. u Zagrebu i Novom Vinodolskom održan je međunarodni skup "Ivan Mažuranić - život i djelo. U povodu stote obljetnice smrti pjesnika i državnika". Pročitano je 46 priopćenja: I. Frangeš, M. Gross, D. Banić, P. Korunić, M. Moguš, R. Katičić, A. Kadić, P. Pavličić, A. Šuljak, N. Stančić, D. Roksandić, A. Szabo, M. Rizvić, A. Menac, M. Lončar, R. Laner, M. Kravar, M. Bošković-Stulli, M. Živančević, J. Bratulić, H. Sirotković, A. Milušić, M. Valentić, J. Matešić, J. Vončina, M. Šicel, I. Živančević, M. Tomasović, I. Vidan, T. Čubelić, J. Vrbošić, D. Pavličević, I. Martinčić, V. Brešić, A. Jembrih, A. Mandić, M. Polgar-Baronseid, V. Nikčević, J. Kekez, M. Strčić, N. Batušić, I. Perić, M. Kurelac, A. Sekulić, N. Sironić-Bonifačić, K. Nemeč. Suorganizatori su bili HAZU, Sveučilište u Zagrebu, Društvo hrvatskih književnika, Hrvatsko filološko društvo, Arhiv Hrvatske, Narodni muzej i Galerija Novi Vinodolski.

7. 11 - 13. 10. 1990. u Zagrebu, Kringi i Pazinu održan je skup u povodu 100. godišnjice rođenja mons. dr. Bože Milanovića (1890 - 1980). Pročitani su 21 referat: A. Mohorović, J. Bratulić, T. Šagi-Bunić, M. Bogović, V. Jurkić-Girardi, M. Strčić, G. Crnković, A. Božanić, M. Mikolić, A. Giron, M. Milohanić, A. Hek, J. Jelinčić, M. Bertoša, F. Velčić, A. Benven, B. Bartolić, B. Jakovljević, J. Sokolić, D. Munić, M. Kancijanić. Skup su pozdravili predsjednik HAZU J. Sirotković, predsjednik Sabora Republike Hrvatske dr. Ž. Domljan, nadbiskup riječko-senjski u miru J. Pavlišić, predsjednik Skupštine općine Pazin S. Mališa i biskup porečko-puljski A. Bogetić. U Pazinu je priredena izložba "O životu i djelu Bože Milanovića", liturgijski program je predvodio uzoriti kardinal J. Kuharić, a održano je i više drugih svečanosti. Suorganizatori su bili Čakavski sabor Pula, Katolički bogoslovni fakultet Zagreb, Skupština općine Pazin, Biskupija porečko-puljska, Arhiv Hrvatske itd., a pokrovitelj HAZU.

8. Dne 10. 11. 1990. u Opatiji je održan skup: "Frano Supilo i riječki 'Novi list'. U povodu 120. obljetnice rođenja Frana Supila i 90-godišnjice njegova riječkog 'Novog lista'". Podneseno je 18 priopćenja: P. Strčić, D. Bilandžić, N. Stančić, V. D. Degan, D. Plevnik, S. Obad, H. Sirotković, Lj. Karpowicz, I. Perić, T. Ganzar-Aras, R. Lovrenčić, R. F. Barbalić, M. Čop, I. Lukežić, B. Janjatović, H. Matković, J. Paver, T. Blažeković. Suorganizatori su bili Historijski arhiv Rijeka, Povijesno društvo Rijeka i "Novi list" Rijeka.

9. 7 - 8. 12. 1990. u Senju je održan skup "Značenje Senja za Hrvatsku na razmeđu XV. i XVI. stoljeća", a u povodu 500. obljetnice rođenja Senjana N. Jurišića i P. Kružića. Pročitano je 14 referata: A. Sekulić, A. Mijatović, T. Raukar, M. Valentić, M. Kurelac, L. Margetić, B. Glavičić, M. Bogović, A. Nazor, M. Kruhek, I. Lentić, J. Stošić, M. Karagić, Ž. Bartulović. Suorganizatori: Razred za društvene znanosti HAZU, Arhiv Hrvatske, Senjsko muzejsko društvo, Ogranak Matice hrvatske Senj, a pod pokroviteljstvom Sabora Republike Hrvatske. Otkriven je spomenik N. Jurišiću u Senju te priredena izložba "Hrvatska na razmeđu XV/XVI. st." i kulturno-umjetnički program.

Pripreme:

10. Znanstveni skup povodom 750. godišnjice Zlatne bule kralja Bele IV Gradecu u Zagrebu

11. Znanstveni skup u povodu 900. obljetnice Zagrebačke nadbiskupije

12. 23. međunarodni skup "Mogersdorf" (Austrija, Mađarska, Slovenija, Hrvatska).

2. IZDAVAČKA DJELATNOST

Uz veoma velike napore glavnog urednika prof. dr. Ivana Kampuša objavljeno je redovno glasilo Saveza "Historijski zbornik" za 1989. godinu i Historijski zbornik za 1990. godinu.

Započete su pripreme za objavljivanje Zbornika za 1991. godinu.

Savez sudjeluje u izdavanju časopisa "Nastava povijesti" čiji je glavni urednik prof. dr. H. Matković.

3. PREDSTAVLJANJE KNJIGA

Savez je – s Arhivom Hrvatske i Povijesnim društvom Zagreba – dne 15. 5. 1990. u Zagrebu organizirao predstavljanje dviju novoizašlih knjiga:

– B. Stulli, "Povijest Dubrovačke Republike", o kojoj su govorili J. Lučić, T. Macan i M. Pandžić.

– M. Brandt, "Izvori zla", o kojoj su govorili J. Adamček i M. Brandt.

U Rijeci je I. Kampuš predstavio knjigu L. Margetića o Vinodolu i Rijeci.

4. PREDAVANJA

U 1990. obilježene su obljetnice I. Kukuljevića Sakcinskog, I. K. Tkalčića, A. Krčelića, M. Laginje, M. Vlačića, D. Fartatija, J. J. Strossmayera, bilo je govora o dnevniku A. Stepinca, o organizaciji i radu Saveza povijesnih društava Hrvatske, o filmskom dokumentu o Krka iz 1938. itd. Održano je 14 predavanja u Koprivnici, Slavonskom Brodu, Zagrebu, Varaždinu i Puntu, a predavači su bili J. Bratulić, M. Kurelac, H. Sirotković (6. ožujka), Đ. Kokša, M. Kurelac i M. Strčić (13. ožujka), Lj. Boban (20. listopada), I. Kampuš, P. Strčić (30. ožujka), S. Krivošić, Ž. Klaić (17. travnja), P. Strčić (18. travnja), A. Szabo, V. Bedenko (12. lipnja), I. Goldstein (lipanj), I. Očak, H. Matković.

5. OTKRIVANJE SPOMEN-PLOČA I KULTURNE MANIFESTACIJE

1. Garčin, spomen-ploča prof. Vjekoslavu Klaiću; govor i otkrivanje P. Strčić

2. Vrpolje, spomen-ploča prof. Josipu Matasoviću; govor i otkrivanje J. Paver.

6. POVIJESNA DRUŠTVA/ČLANICE

Osim uobičajene suradnje, treba naglasiti veoma uspješnu akciju profesora L. Margetića i I. Kampuša zajedno s članicama iz Zadra i Splita te napose Društva prijatelja kulturne baštine Splita, na pripremi "Dana Jaroslava Šidaka" – 2. republičko savjetovanje povjesničara Hrvatske, s nizom znanstvenih referata objavljenih u Hist. zbor. sv. XLIII, god. 1990.

Predsjednik P. Strčić i potpredsjednik I. Kampuš sudjelovali su na skupštini Povijesnog društva Varaždin (30. ožujka), čime je, istodobno, obnovljen rad te naše članice; tom prigodom održana su dva predavanja.

7. NASTAVA POVIJESTI

U okviru stalne brige Saveza za nastavu povijesti naši članovi H. Matković i N. Stančić objavili su veoma opsežan i kvalitetan intervju u zagrebačkim "Školskim novinama" (17. travnja) o problemima u toj oblasti.

Na inicijativu H. Matkovića, Savez je Prosvjetnom savjetu Hrvatske poslao kratak (2. siječnja) i opširan elaborat (10. travnja) – točnije rečeno: protest, u vezi s problemima i aktualnim kretanjima u području nastave povijesti. Opširan protest Saveza objavljen je u "Školskim novinama" (28. svibnja), a veoma opširno je prepričan i komentiran u zagrebačkom "Vjesniku" (2. lipnja).

Savez je Prosvjetnom savezu Hrvatske 10. travnja predložio H. Matkovića u radnu grupu za društveno područje nastave, posebno u vezi s nastavom povijesti.

8. MEĐUNARODNA AKTIVNOST

Oba potpredsjednika Saveza I. Kampuš, T. Raukar i R. Lovrenčić sudjelovali su u radu Svjetskog kongresa povjesničara (Madrid, 26. 8 – 3. 9. 1990).

9. OSTALO

Od niza drugih izvršenih zadataka posebno navodimo samo ove:

1. Savez je Predsjedništvu HAZU, Institutu za suvremenu povijest Hrvatske, Odsjeku za povijest i Zavodu za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu te Muzeju revolucije Hrvatske, kao i nizu povjesničara koji se bave ratnom i poratnom tematikom, poslao dopis s prijedlogom da naslovljeni pobliže započnu istraživati i proučavati zanemarenu temu Bleiburg; o tome je predsjedništvo Saveza i posebno raspravljalo.

2. Vršene su pripreme za 12. sjednicu talijansko-jugoslavenske komisije povjesničara, koja je osobito važna za Hrvatsku; zasjedanje bi se vjerojatno trebalo održati u Zagrebu.

3. Na molbu obnovljene Matice hrvatske, Savez je poslao svim povijesnim društvima/članicama Matičin dopis kojim se traže prijedlozi za članove Matice.

4. Na poziv Gradskog muzeja Zagreb N. Stančić i P. Strčić sudjelovali su (11. travnja) u radu grupa stručnjaka za povrat spomenika bana J. Jelačića na prvobitno mjesto u Zagrebu.

5. I pored niza pokušaja i nastojanja nisu se našla potrebna sredstva za sudjelovanje na 22. međunarodnom simpoziju Mogersdorf (Austrija, Mađarska, Slovenija, Hrvatska), na kojem je Savez tradicionalno sudjelovao kao suorganizator u ime Republike Hrvatske. Međutim, poduzeti su koraci u Ministarstvu prosvjete i kulture da se ta korisna znanstvena djelatnost ne prekine.

RAD I – VI. 1991.

I. ZNANSTVENI SKUPOVI

1. Rijeka, 11. 3. 1991: "Znanstveno djelo prof. dr. Luje Margetića". Referenti: I. Kampuš, M. Bertoša, P. Strčić, I. Karaman. Suorganizatori: Zavod za povijesne znanosti JAZU Rijeka i dr.

2. Ronjgi (Kastavščina), 26. 4. 1991, u povodu 320-godišnjice zrinsko-frankopanske urote, 125-godišnjice prve hrvatske čitaonice u Istri, 120-godišnjice prvoga hrvatskog tabora u Istri, 70. i 50. obljetnice međudržavnog razgraničenja u Kastavščini. Četiri referenta: L. Margetić, D. Munić, P. Strčić, A. Giron. Suorganizatori: Zavod za povijesne znanosti JAZU, Povijesno društvo Rijeka i KPD "Ivan Matetić Ronjgov" Ronjgi.

3. Kraljevica, 28. 4. 1991, u povodu 320-godišnjice zrinsko-frankopanske urote i 130-godišnjice hrvatske čitaonice u Kraljevici. Sedam referenata: L. Margetić, Z. Gudac, P. Strčić, M. Moguš, J. Vončina, M. Šicel, M. Munić. Suorganizatori: Zavod za povijesne znanosti JAZU Rijeka i Povijesno društvo Rijeka.

4. Zagreb, 30. 4. 1991. Središnji znanstveni skup u Auli Sveučilišta u Zagrebu u povodu 320. obljetnice zrinsko-frankopanske urote. Pozdravne riječi rektora Sveučilišta Z. Šeparovića, predsjednika Društva hrvatskih književnika N. Fabrija i predsjednika Saveza povijesnih društava Hrvatske P. Strčića. 14 referata: I. Frangeš, L. Margetić, J. Adamček, J. Lučić, M. Kurelac, M. Mogaš, J. Vončina, D. Jelčić, P. Strčić, D. Pavličević, M. Gross, H. Matković, J. Šanjek, M. Šicel. Suorganizatori: Društva hrvatskih književnika, Sveučilište u Zagrebu, Povijesno društvo Zagreb.

5. Zagreb, 27. 6. 1991. U povodu 60-godišnjice ubojstva povjesničara Milana Šufflaya. 13 referata: M. Švab, S. Antoljak, P. Strčić, J. Lučić, P. Strčić, J. Lučić, Z. Stipetić, L. Margetić, A. Stipčević, L. Dodić, B. Janjatović, Z. Cana, J. Krmpotić, D. Jelčić, V. Košćak. Suorganizatori: Sveučilište u Zagrebu i Povijesno društvo Zagreb.

Pripreme:

6. Pripreme 22. međunarodnog znanstvenog skupa Mogersdorf (Austrija, Madarska, Slovenija, Hrvatska), Rogaška Slatina 1991.

7. Pripreme simpozija o 750-godišnjici zagrebačkog Gradeca

8. Pripreme znanstvenog skupa u povodu 120-godišnjice pogibije Eugena Kvaternika.

9. Pripreme skupa u povodu 120. obljetnice rođenja Stjepana Radića.

10. Pripreme skupa u povodu 50-godišnjice početka II. svjetskog rata u Hrvatskoj.

2. AKADEMJE

1. Zagreb, 19. 2. 1991, u povodu 60-godišnjice pogibije povjesničara Milana Šufflaya. Sudionici: Z. Šeparović, P. Strčić, T. Raukar, A. Stipčević, D. Jelčić, A. Krmpotić, D. Milivojević, Muški zbor HTV. Suorganizatori: Družba "Braće hrvatskog zmaja", Sveučilište u Zagrebu, Povijesno društvo Zagreb.

2. Vrbnik, 27. 4. 1991, u povodu 320-godišnjice zrinsko-frankopanske urote i 120-godišnjice prve hrvatske čitaonice na o. Krku. Sudionici: I. Matanić, L. Margetić, D. Munić, P. Strčić, kulturno-umjetnička grupa Osnovne škole "Fran Krsto Frankopan" Krk. Suorganizatori; navedena škola i Povijesno društvo Krk.

3. ZNANSTVENI PROJEKTI

Završni radovi oko realizacije znanstvenog projekta "Povijest kulture gradišćanskih Hrvata" i pripreme za tiskanje rukopisa u izdavačkom poduzeću "Globus" u Zagrebu. Nosioci projekta su dr. Ivan Kampuš, red. profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu iz Hrvatske i prvi dvorski savjetnik dr. Johann Seedorf iz Gradišća (Austrija)

4. IZDAVAČKA DJELATNOST

1. Objavljen je 43. i 44. sv. "Historijskog zbornika"

2. Pripreme za 45. sv. toga Zbornika.

5. NASTAVA POVIJESTI

Sudjelovanje u reformi školstva u Republici Hrvatskoj i aktivno sudjelovanje u promjenama koje nastaju u nastavi povijesti u osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju i nastavi. Savez te više članica-povijesnih društava (Varaždin, Zagreb itd.) pismeno su podnijeli Ministarstvu prosvjete i kulture te Programskom savjetu Hrvatske protest s mišljenjem o aktualnim pitanjima

promjene položaja nastave povijesti u osnovnim i srednjim školama. Stajališta Društva za hrvatsku povjesnicu i članica-povijesnih društava dobila su zapažena mjesta u tisku ("Vjesnik", "Večernji list", "Danas" itd.). Naši predstavnici su i osobno sudjelovali u raspravama Programskog savjeta Hrvatske, te je, uglavnom udovoljeno traženjima.

6. *POVIJESNA DRUŠTVA-ČLANICE*

Potican je i koordiniran rad povijesnih društava-članica, koji je samostalan i ne ulazi u sadržaj ovoga izvještaja.

Radilo se na poticanju osnivanja novih društava (npr. Šibenik, Gorski kotar).

I. K. i P. S.

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAČ: Društvo za hrvatsku povjesnicu

REDAKCIJSKI ODBOR
Mirjana GROSS, Zagreb
Ivan KAMPUŠ, Zagreb
Tomislav RAUKAR, Zagreb
Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
Ivan KAMPUŠ

LEKTOR I KOREKTOR
Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:
Savez povijesnih društava Hrvatske
Historijski zbornik
Zagreb, Filozofski fakultet, Ul. Đure Salaja 3

Narudžbe šalžite na adresu:
Filozofski fakultet, Odsjek za povijest, za Historijski zbornik
Zagreb, Ul. Đure Salaja 3

Cijena ovog broja iznosi 20 000 HRD

Izdavanje časopisa sufinancira
Ministarstvo za znanost Republike Hrvatske
Industrogradnja, Zagreb, Savska c. 66 – potpomogla tiskanje rasprave
o Božidaru Magovcu

Slog i prijelom na kompjutoru: DENONA, Pergošićeva 8 – Zagreb
Tisak: KRATIS, Vrapčanska 15 – Zagreb, svibanj 1993.